

Αντιμετώπιση Μαθησιακών Διαταραχών στην Ανάγνωση

Αγγελική Μουζάκη, Ph.D.

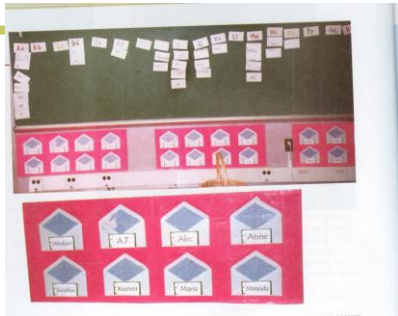
Οι 100 συχνότερες λέξεις

[illegible]

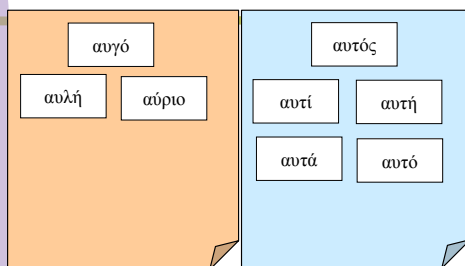
Μελέτη λέξεων

Μελέτη λέξεων

Ταξινόμηση λέξεων

Δραστηριότητες: Παρατηρήσεις

Ανάγνωση κειμενο-βιβλίου

- Επισκόπηση λέξεων/εικόνων
- Γράφημα νοήματος ή λεξιλογίου

Δραστηριότητες γραφής

Πώς μαθαίνω την ορθογραφία μου

1) Κοιτάζω προσεκτικά την κάθε λέξη-γράμμα

2) Κλείνω τα μάτια μου και τη βλέπω μέσα στο μυαλό μου

3) Ανοίγω τα μάτια μου και την κοιτάζω ξανά

4) Γράφω τη λέξη στον αέρα

5) Κοιτάζω τη λέξη ξανά για να σιγουρευτώ ότι τη θυμάμαι καλά

6) Γράφω τη λέξη στο χαρτί

7) Ελέγχω την ορθογραφία

Εάν την έξη γράψα σωστά λέω «Μαθήτω» στον εαυτό μου
Εάν την έξη γράψα λάθος λέω «Πάω» από τον εαυτό μου!

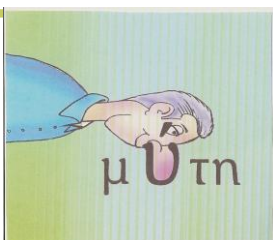
Στρατηγικές για την ορθή γραφή των λέξεων

- # Παράγωγες λέξεις: Δέσποινα, δεσποτικός, αδέσποτος, οικοδέσποινα, Δεσπότης

- # Σύνδεση των γραμμάτων της λέξης με την εικόνα

- # Στη συνέχεια διδάσκονται παράγωγες λέξεις: μυτούλα, ψηλομύτης, μυτερός, μπρούμυτα

Παρεμβατική διδασκαλία για αναγνώστες με ελλείμματα ταχύτητας

Νόρμες ρυθμού προφορικής ανάγνωσης

Τάξη	Αρχή της χρονιάς	Τέλος της σχολικής χρονιάς
Πρώτη	10 ΣΛΛΛ	60 ΣΛΛΛ
Δευτέρα	60 ΣΛΛΛ	90 ΣΛΛΛ
Τρίτη	90 ΣΛΛΛ	120 ΣΛΛΛ
Τετάρτη	120 ΣΛΛΛ	150 ΣΛΛΛ

Adapted from Hasbrouck & Tindal, 1992

Ρυθμοί αναγνωστικής ευχέρειας για προφορική ανάγνωση

✱ **Ανάπτυξη αναγνωστικής ευχέρειας κάθε εβδομάδα**

- Στην πρώτη τάξη αύξηση περίπου 2 ακριβείς λέξεις ανά λεπτό την εβδομάδα
- Δευτέρα τάξη 1,5 ΣΛΑΛ την εβδομάδα
- Τρίτη τάξη 1 ΣΛΑΛ την εβδομάδα

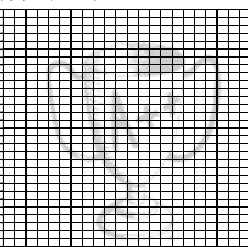

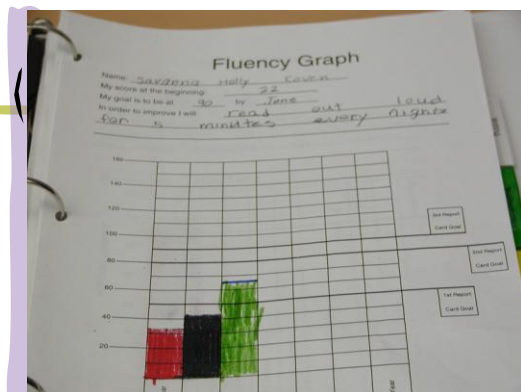
Αγώνας διαβασματοταχύτητας

Όνομα: _____

Ημερομηνία Έγγραφης: _____ Ημερομηνία Δόσης: _____

Αριθμός μέτρησης αντανάκλασης κλασίδου: _____

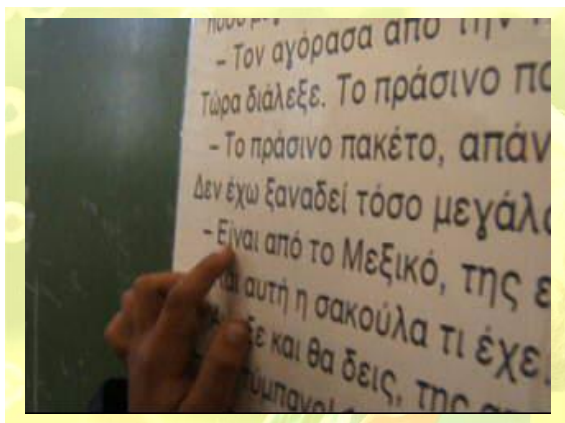

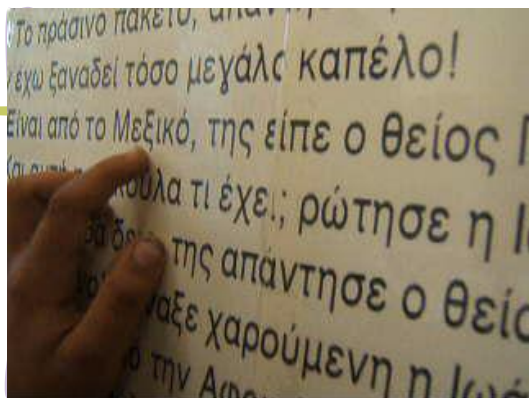

Ανάγνωση «εν χορώ»

Σκοπός: Ανάπτυξη αναγνωστικής ευχέρειας με την παροχή αναγνωστικού ρυθμού προς μίμηση και μοντέλου εκφραστικής ανάγνωσης (προσωδία)

1. Ο δάσκαλος δίνει το παράδειγμα προς μίμηση με το να διαβάζει πρώτος την παράγραφο ή τμήμα του κειμένου
2. Μετά ακολουθεί ομαδική «εν χορώ» ανάγνωση όπου ο δάσκαλος οδηγεί και ενθαρρύνει με το να προσαρμόζει την αναγνωστική ταχύτητα και προσωδία

Αναγνωστική ηχώ

Σκοπός: Παράδειγμα ευχερούς ανάγνωσης που ακολουθείται από άμεση μίμηση από τον μαθητή

1. Ο δάσκαλος διαβάζει προφορικά μια παράγραφο
2. Ο μαθητής διαβάζει το ίδιο κείμενο προσπαθώντας να μιμηθούν τον δάσκαλο
3. Οι μαθητές επαναλαμβάνουν τις αναγνώσεις

Νίκησε το ρολόι

Σκοπός: Αύξηση του αναγνωστικού ρυθμού

Ζευγάρια διαβάζουν μαζί αλλάζοντας σελίδες

- # Στόχος είναι να διαβάσουν το κείμενο της κάθε σελίδας σε λιγότερο από τον προκαθορισμένο χρόνο
- # Τα ζευγάρια συνεργάζονται και επιβλέπουν ο ένας τον άλλο για «να νικήσουν το ρολόι» ή την κλεψύδρα
- # Το χρονικό κριτήριο καθορίζεται από το δάσκαλο με ελαστικότητα για να διασφαλίσουμε επιτυχία
- # Ο δάσκαλος μπορεί να συμμετάσχει σε ζευγάρια με μαθητή

Μαγνητοφωνημένη ανάγνωση

- # Αποτελεσματική
 - Ακρόαση σε συνδυασμό με επαναληπτική ανάγνωση
 - Ανάγνωση στο μαγνητόφωνο και ακρόαση του εαυτού
- # Αναποτελεσματική
 - Ακρόαση βιβλίου σε κασέτα χωρίς άλλη συνοδευτική δραστηριότητα
 - Ακρόαση χωρίς επαναληπτική ανάγνωση

Διδασκαλία Λεξιλογίου

Λεξιλογική ανάπτυξη και αναγνωστική κατανόηση

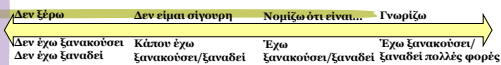
- # Η σχέση ανάμεσα στην ανάπτυξη του λεξιλογίου και την αναγνωστική κατανόηση είναι πλέον καλά τεκμηριωμένη τόσο από συσχετιστικές όσο και από πειραματικές μελέτες (Bloom, 1976; Beck & McKeown, 1991 Nation & Snowling, 1998; Nation & Snowling, 1999, Bishop & Snowling, 2004)
- # Το πλεονέκτημα της λεξιλογικής ανάπτυξης δεν συνδέεται μόνο με την αναγνωστική κατανόηση αλλά και την γενικότερη σχολική επίδοση του παιδιού και ακαδημαϊκή του επιτυχία (Biemiller, 1999; Beck & McKeown, 1991)

Η Ανάπτυξη του Λεξιλογίου (Stahl, 1999)

- # Σε αγγλοσασωνικές χώρες υπολογίζεται ότι μαθητές της Ε' δημοτικού μαθαίνουν 1000-3000 νέες λέξεις κάθε χρόνο από αναγνωστικές δραστηριότητες στο σχολείο και στο σπίτι
- # Η άμεση διδασκαλία του λεξιλογίου αφορά συνήθως ένα μικρό μέρος από αυτές (300-400 λέξεις κάθε χρόνο)
- # Έμπειροι αναγνώστες μαθαίνουν περισσότερες λέξεις όταν διαβάζουν από τους αδύνατους αναγνώστες

Βάθος και ευρύτητα λεξιλογικής γνώσης

- # Γνωρίζω μια λέξη σε βάθος σημαίνει ότι γνωρίζω
 - την κυριολεκτική της σημασία
 - διάφορες (συχνές) μεταφορικές της χρήσεις
 - τις συντακτικές δομές στις οποίες μπορεί να ενταχθεί
 - τις μορφολογικές επιλογές που προσφέρει
 - μια ποικιλία άλλων λέξεων που σχετίζονται σημασιολογικά με αυτήν (συνώνυμα, αντίθετα, κ.τ.λ.)

Λεξιλογική ανάπτυξη στους δίγλωσσους μαθητές

- # Αντιφατικά δεδομένα από μελέτες δίγλωσσων μαθητών
- # Παράγοντες που συμβάλλουν στα αντιφατικά ευρήματα
 - Μέγεθος γλωσσικής έκθεσης στην κάθε γλώσσα
 - Κοινωνικοπολιτιστικό περιβάλλον της διγλωσσίας εμπειρίας
 - Εργαλεία μέτρησης που χρησιμοποιούνται
- # Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες της λεξιλογικής ανάπτυξης δίγλωσσων μαθητών φαίνεται να είναι οι γλωσσικές εμπειρίες που έχει ο μαθητής στο οικογενειακό του περιβάλλον
- # Δίγλωσσοι μαθητές φαίνεται να υστερούν στο βάθος της σημασιολογικής γνώσης ακόμη και για συχνόχρηστες λέξεις (Verhallen & Schoonen 1993, August et al. 1999)
- # Η λεξιλογική γνώση φαίνεται να εξηγεί μεγαλύτερη διακύμανση στις επιδόσεις αναγνωστικής κατανόησης των δίγλωσσων μαθητών από ότι στους μονόγλωσσους (Verhoeven, 2000)

Προτάσεις για την εκπαιδευτική πράξη

(Biemiller, 1999; Stahl, 1999)

- # Για την αύξηση και καλλιέργεια του λεξιλογίου των παιδιών επιβάλλεται να δημιουργούμε επικοινωνιακές συνθήκες μέσα στις οποίες οι μαθητές χρησιμοποιούν νέες λέξεις και επιπλέον
 - συνδέουν το νέο λεξιλόγιο με λέξεις που ήδη χρησιμοποιούν
 - συναντούν συχνά τις νέες λέξεις που μαθαίνουν
 - επεξεργάζονται το καινούριο λεξιλόγιο μέσω της δημιουργίας προτάσεων, χρήση των λέξεων σε συζητήσεις στην τάξη, κ.τ.λ.
- # Ενθάρρυνση της εμπλοκής των παιδιών με κείμενα και ιστορίες που περιέχουν νέο λεξιλόγιο. Η δασκάλα οφείλει να διασφαλίσει
 - ευκαιρίες για προφορική έκφραση των παιδιών και υψηλή συχνότητα χρηστικών επαναλήψεων για το νέο λεξιλόγιο
 - διδασκαλία λεξιλογίου που συνδέεται λειτουργικά με κύριες έννοιες και ιδέες του κειμένου ή της ιστορίας αντί για λεξιλόγιο που είναι ενδιαφέρον αλλά όχι σημαντικό στην ανάπτυξη των ιδεών της ιστορίας
 - επεξήγηση και ορισμό νέων λέξεων που συναντούν οι μαθητές μέσω ορισμών αλλά και χρήσης του περιεχόμενου

Υπόθεση Λεξικής Ποιότητας (Perfetti & Hart, 2002)

- # Υψηλότερη ποιότητα αναπαραστάσεων για λέξεις που απαρτίζουν το νοητικό λεξικό του αναγνώστη, σημαίνει περισσότερο ακριβείς και εξειδικευμένες γνώσεις σημασιολογικού, μορφολογικού, και ορθογραφικού περιεχομένου
- # Υψηλή ποιότητα ως αποτέλεσμα των πολλαπλών επαφών του αναγνώστη με τις συγκεκριμένες λέξεις
- # Η ανάκληση λέξεων για τις οποίες ο αναγνώστης διαθέτει υψηλής ποιότητας αναπαραστάσεις είναι περισσότερο αξιόπιστη και έχει σαν αποτέλεσμα ευχερή και απρόσκοπτη ανάγνωση

Ορθογραφικές - Φωνολογικές
Σημασιολογικές
Συντακτικές

Διδασκαλία Λέξεων

- Μικρά και κατά το δυνατό οργανωμένα σύνολα λέξεων
- # Συνεχείς επαναλήψεις
- # Τακτική επανεξέταση με μνημοτεχνικές στρατηγικές (εικόνες, τραγούδια, παιχνίδια ομοιοκαταληξίας) αλλά και τις ιδέες των μαθητών για το ποια στρατηγική έχει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα σ' αυτούς
- # Η ανάκληση από την μακροπρόθεσμη μνήμη στην εργαζόμενη μνήμη
 - με χρήση των ίδιων εικόνων, των ίδιων τραγουδιών με ρυθμό αλλά και τα ίδια παιχνίδια ομοιοκαταληξίας, που χρησιμοποιήθηκαν στη φάση εμπέδωσης, ώστε να αποτελέσουν το ερέθισμα για την ανάκληση.

Επισκόπηση λεξιλογίου

1. Διαλέγουμε και διαβάζουμε δυνατά ένα κείμενο με τουλάχιστον 2 άγνωστες λέξεις για τις οποίες παρέχονται νύξεις στο κείμενο
2. Παρουσιάζουμε τρόπους (πχ. υπογράμμιση) που να αποτελούν ενδείξεις ότι κάποια σημεία του κειμένου αποτελούν νύξεις για την εύρεση της άγνωστης λέξης
3. Μόλις οι μαθητές κατανοήσουν τον τρόπο να βρίσκουν νύξεις στο κείμενο για τη σημασία της λέξης εφαρμόζουμε με καθοδηγούμενη διαβαθμισμένη διδασκαλία τις ασκήσεις

Τρόποι διδασκαλίας του λεξιλογίου

- # **Κάρτες λέξεων:** δημιουργείστε με τους μαθητές κάρτες λέξεων με τη σημασία τους και ομαδοποιήστε τις

Νοηματικοί χάρτες: Όταν οι μαθητές δεν καταλαβαίνουν τη λέξη με τη βοήθεια του λεξικού μπορούν να συμπληρώσουν νοηματικούς χάρτες με πεδία όπως:

- Σε ποια κατηγορία ανήκει η λέξη;
- Τι είναι;
- Τι δεν είναι;
- Παραδείγματα
- Γραφικοί οργανωτές λεξιλογίου:

Ο αθλητισμός στην Αρχαία Ελλάδα

Γλώσσα Ε΄ Δημ. γ τεύχος

Η έφεση για άθληση είναι διάχυτη και στην Ιλιάδα και στην Οδύσσεια. Τη συναντάμε στις περιγραφές των αγώνων που έγιναν για να τιμηθεί ο νεκρός Πάτροκλος, αλλά και στους αγώνες που οργάνωσαν οι Φαίακες για να διασκεδάσουν τη θλίψη του Οδυσσέα. Ο ιδανικός ήρωας όπως φαίνεται στα ομηρικά έπη, διαθέτει σωματική και ψυχική αλκή και είναι έξυπνος και ανδρείος. Οι αγώνες δίνουν την ευκαιρία στους ήρωες-αθλητές να κάνουν επίδειξη υπεροχής, να εκδηλώσουν τη λαχτάρα τους για τη νίκη, να χαρούν τον ίδιο τον αγώνα.

Ο αθλητισμός στην Αρχαία Ελλάδα

Γλώσσα Ε' Δημ. γ τεύχος

Η **έφεση** για άθληση είναι **διάχυτη** και στην Ιλιάδα και στην Οδύσσεια. Τη συναντάμε στις περιγραφές των αγώνων που έγιναν για να τιμηθεί ο νεκρός Πάτροκλος, αλλά και στους αγώνες που οργάνωσαν οι Φαίακες για να διασκεδάσουν τη θλίψη του Οδυσσέα.

Ο **ιδανικός** ήρωας όπως φαίνεται στα **ομηρικά έπη**, διαθέτει σωματική και ψυχική **αλκή** και είναι έξυπνος και **ανδρείος**. Οι αγώνες δίνουν την ευκαιρία στους ήρωες-αθλητές να κάνουν **επίδειξη υπεροχής**, να εκδηλώσουν τη λαχτάρα τους για τη νίκη, να χαρούν τον ίδιο τον αγώνα.

Διαχείριση νέου λεξιλογίου

Επιβεβαιώνω τη γνώση

- ήρωας
- ανδρείος

Εξηγώ

- Ομηρικά έπη
- αλκή

Διδάσκω

- έφεση
- διάχυτος
- ιδανικός
- υπεροχή

Γραφικός οργανωτής λεξιλογίου

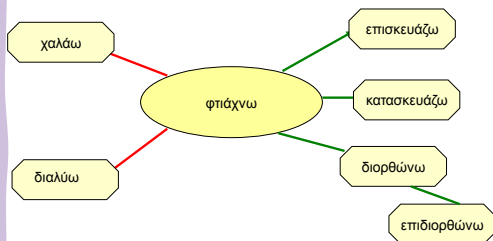
Εξηγώ τη λέξη Όταν έχω πλεονέκτημα σε σύγκριση με κάτι ή κάποιον άλλο	Βρίσκω συνώνυμα ανωτερότητα πρωτοκαθεδρία πλεονεκτικότητα
Φτιάχνω προτάσεις Υπερέχει σε σχέση με τον αντίπαλό του. Η υπεροχή του αυτοκινήτου ήταν φανερή από το εξωτερικό του.	Βρίσκω αντίθετα κατωτερότητα μειονεξία

Γραφικός οργανωτής λεξιλογίου

Εξηγώ τη λέξη Όταν παίρνω πίσω κάτι που έχω ισχυρισθεί ή έχω υποσχεθεί προηγουμένως	Βρίσκω συνώνυμα αθετώ ακυρώνω προδίδω
Φτιάχνω προτάσεις Με τις πράξεις του αναιρώ αυτά που λέει.	Βρίσκω αντίθετα επικυρώνω διαβεβαιώνω υπόσχομαι

αναιρώ

επισκευάζουν

Πίνακες Λέξεων

Λέξεις για τον καιρό

Θερμοκρασία
Ατμόσφαιρα
Πίεση
Βαρομετρικό
Πρόγνωση Άνεμος
Μετεωρολόγος Χιονοστιβάδα
Ανεμοθύελλα Κλίμα
Πρόγνωση Τυφώνας Νέφος
Νεφελώδης Χιονοπτώσεις
Καταρρακτώδεις Βροχή

Άλλες λέξεις που λένε «είπε»

ομολόγησε εξήγησε
διαλάλησε ψιθύρισε
παρακάλεσε
υποσχέθηκε
υπενθύμισε αναζήτησε
απαίτησε πρότεινε
περηφανεύτηκε φώναξε
μίλησε καυχήθηκε

Μετρώντας τις λέξεις

_____ άψογος
 _____ υποδειγματικός
 _____ κοινός
 _____ τέλειος
 _____ πρακτικός
 _____ **ιδανικός**
 _____ ατελής
 _____ ιδεατός
 _____ ελλιπής
 _____ ιδεώδης

πλήρης : έλλειψη τέλειος: ελάττωμα

Μετρώντας τις λέξεις

_____ χείμαρρος
 _____ ρυάκι
 _____ λίμνη
 _____ στέρνα
 _____ ωκεανός
 _____ ρέμα
 _____ ποτάμι
 _____ πέλαγος
 _____ κόλπος
 _____ πηγή

Ρυάκι: Ωκεανός Δέντρο: _____ (δάσος)

Ασκήσεις μετασχηματιστικές

Υλικά:

Η πρόθεση σε
καρτέλα πράσινου
χρώματος και η
καρτέλα του ρήματος
σε κόκκινο χρώμα.

κατά

ανά

υπέρ

προς

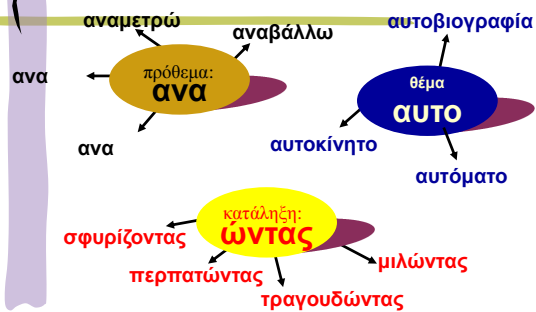
μετά

παρά

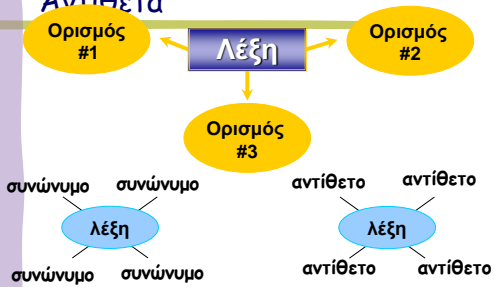
βάλλω

Εκτέλεση:
Ο μαθητής ψάχνει τη σημασία της σύνθετης λέξης στο λεξικό
(π.χ. καταβάλλω, αναβάλλω, υπερβάλλω, προσβάλλω,
μεταβάλλω, παραβάλλω κ.λπ.), την οποία και γράφει δίπλα
στο ρήμα.

Λεκτικός χάρτης: Τα μέρη των λέξεων

Λεκτικοί Χάρτες: Πολλαπλές έννοιες & Συνώνυμα και Αντίθετα

Τα λόγια σου **υπερβαίνουν** τα όρια της φαντασίας

Τα λόγια σου **αποβαίνουν** τα όρια της φαντασίας

‡ Μία άλλη άσκηση είναι να δώσει ο εκπαιδευτικός δύο καρτέλες, στις οποίες με έντονο χρώμα περιλαμβάνεται και η λέξη που θέλουμε να μάθει ο μαθητής, ο οποίος πρέπει να επιλέξει ποια σημασία είναι **σωστή**

Βρίσκω την κατάλληλη λέξη

- # Τα σκυλιά _____ στο δρόμο ελεύθερα.
 - τρέξουν κυκλοφορούν
 - τρέχουν περπατούν
 - τρέχει βαδίζουν
- # Το εστιατόριο ήταν _____ με κόσμο.
 - γεμάτο
 - γεμισμένο
 - γέμιζε
- # Ο διευθυντής _____ στην τάξη να μας μιλήσει.
 - μπήκε
 - ήρθε
 - πήγε

Γλωσσική καλλιέργεια

- # Βιβλία με ιστορίες μπορούν να συμβάλουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη του λεξιλογίου των παιδιών
- # Μια και μοναδική ανάγνωση ενός κειμένου/βιβλίου δεν επαρκεί για να εμπλουτίσει την εκφραστική ικανότητα των παιδιών
- # Επαναληπτικές αναγνώσεις ενδυναμώνουν το προσληπτικό & το εκφραστικό λεξιλόγιο των παιδιών

Την ώρα του διαβάσματος

- # Διάλεξε βιβλία που προσφέρουν ευκαιρίες για διάλογο (πχ. ενδιαφέροντα του παιδιού, εμπειρίες, κλπ.)
- # Προσέφερε ένα ευχάριστο και δημιουργικό αναγνωστικό πρότυπο (πχ. χρωματισμός της φωνής, αλληλεπίδραση με το παιδί)
- # Συζήτησε με το παιδί το περιεχόμενο του βιβλίου
- # Παρακίνησε το παιδί να προβλέψει τη συνέχεια της ιστορίας, να εκφράσει τη γνώμη του για τους ήρωες, την πλοκή κλπ.
- # Παράφρασε και επεξήγησε τα δυσνόητα σημεία του βιβλίου
- # Ενθάρρυνε το παιδί να δημιουργεί νοητικές εικόνες γι' αυτά που διαβάζει
- # Συζήτησε τυχόν άγνωστες λέξεις και χρησιμοποίησέ τις σε άλλα φραστικά περιβάλλοντα

Μετά το διάβασμα

- # Κάνε επαναληπτικές αναγνώσεις του ίδιου βιβλίου
- # Ενθάρρυνε το παιδί να κρατά ένα αρχείο (ημερολόγιο) με βασικά στοιχεία για το κάθε βιβλίο που διάβασε (πχ. συγγραφέα, τίτλο και σύντομη αξιολογική πληροφόρηση)
- # Χρησιμοποίησε λέξεις και φράσεις από ένα γνώριμο βιβλίο στις καθημερινές δραστηριότητες με το παιδί
- # Ενθάρρυνε το παιδί να διαλέγει βιβλία από τον ίδιο συγγραφέα (όταν του αρέσει κάποιο συγκεκριμένο βιβλίο) και να συγκρίνει την τεχνοτροπία και την εικονογράφηση μεταξύ βιβλίων
- # Ενθάρρυνε το παιδί να χρησιμοποιεί πληροφορίες, έννοιες και ιδέες από τα διαβάσματά του στα παιχνίδια του και στην καθημερινή ζωή

Σαφής διδασκαλία

- # Διδασκαλία σε μικρά βήματα
- # Καθοδήγηση κατά τα αρχικά βήματα της αναγνωστικής διαδικασίας
- # Διδασκαλία μέσω μοντέλου συλλογισμού
- # Δραστηριότητες εξάσκησης
- # Υπογράμμιση και σημειώσεις
- # Ανατροφοδότηση

Στρατηγικές κατανόησης κειμένου: Πριν την ανάγνωση

1. Ενεργοποίηση προηγούμενης γνώσης
2. Πρόβλεψη
3. Προκαταρκτική επισκόπηση
4. **Επισκόπηση λεξιλογίου**

Διδασκαλία Λεξιλογίου

Λεξιλογική ανάπτυξη και αναγνωστική κατανόηση

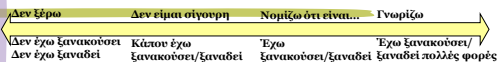
- * Η σχέση ανάμεσα στην ανάπτυξη του λεξιλογίου και την αναγνωστική κατανόηση είναι πλέον καλά τεκμηριωμένη τόσο από συσχετιστικές όσο και από πειραματικές μελέτες (Bloom, 1976; Beck & McKeown, 1991 Nation & Snowling, 1998; Nation & Snowling, 1999, Bishop & Snowling, 2004)
- * Το πλεονέκτημα της λεξιλογικής ανάπτυξης δεν συνδέεται μόνο με την αναγνωστική κατανόηση αλλά και την γενικότερη σχολική επίδοση του παιδιού και ακαδημαϊκή του επιτυχία (Biemiller, 1999; Beck & McKeown, 1991)

Η Ανάπτυξη του Λεξιλογίου (Stahl, 1999)

- * Σε αγγλοσασωνικές χώρες υπολογίζεται ότι μαθητές της Ε' δημοτικού μαθαίνουν 1000-3000 νέες λέξεις κάθε χρόνο από αναγνωστικές δραστηριότητες στο σχολείο και στο σπίτι
- * Η άμεση διδασκαλία του λεξιλογίου αφορά συνήθως ένα μικρό μέρος από αυτές (300-400 λέξεις κάθε χρόνο)
- * Έμπειροι αναγνώστες μαθαίνουν περισσότερες λέξεις όταν διαβάζουν από τους αδύνατους αναγνώστες

Βάθος και ευρύτητα λεξιλογικής γνώσης

Γνωρίζω μια λέξη σε βάθος σημαίνει ότι γνωρίζω

- την κυριολεκτική της σημασία
- διάφορες (συχνές) μεταφορικές της χρήσεις
- τις συντακτικές δομές στις οποίες μπορεί να ενταχθεί
- τις μορφολογικές επιλογές που προσφέρει
- μια ποικιλία άλλων λέξεων που σχετίζονται σημασιολογικά με αυτήν (συνώνυμα, αντίθετα, κ.τ.λ.)

Λεξιλογική ανάπτυξη στους δίγλωσσους μαθητές

- # Αντιφατικά δεδομένα από μελέτες δίγλωσσων μαθητών
- # Παράγοντες που συμβάλλουν στα αντιφατικά ευρήματα
 - Μέγεθος γλωσσικής έκθεσης στην κάθε γλώσσα
 - Κοινωνικοπολιτιστικό περιβάλλον της διγλωσσίας εμπειρίας
 - Εργαλεία μέτρησης που χρησιμοποιούνται
- # Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες της λεξιλογικής ανάπτυξης δίγλωσσων μαθητών φαίνεται να είναι οι γλωσσικές εμπειρίες που έχει ο μαθητής στο οικογενειακό του περιβάλλον
- # Δίγλωσσοι μαθητές φαίνεται να υστερούν στο βάθος της σημασιολογικής γνώσης ακόμη και για συχνόχρηστες λέξεις (Verhallen & Schoonen 1993, August et al. 1999)
- # Η λεξιλογική γνώση φαίνεται να εξηγεί μεγαλύτερη διακύμανση στις επιδόσεις αναγνωστικής κατανόησης των δίγλωσσων μαθητών από ότι στους μονόγλωσσους (Verhoeven, 2000)

Προτάσεις για την εκπαιδευτική πράξη

(Biemiller, 1999; Stahl, 1999)

- # Για την αύξηση και καλλιέργεια του λεξιλογίου των παιδιών επιβάλλεται να δημιουργούμε επικοινωνιακές συνθήκες μέσα στις οποίες οι μαθητές χρησιμοποιούν νέες λέξεις και επιπλέον
 - συνδύουν το νέο λεξιλόγιο με λέξεις που ήδη χρησιμοποιούν
 - συναντούν συχνά τις νέες λέξεις που μαθαίνουν
 - επεξεργάζονται το καινούριο λεξιλόγιο μέσω της δημιουργίας προτάσεων, χρήση των λέξεων σε συζητήσεις στην τάξη, κ.τ.λ.
- # Ενθάρρυνση της εμπλοκής των παιδιών με κείμενα και ιστορίες που περιέχουν νέο λεξιλόγιο. Η δασκάλα οφείλει να διασφαλίσει
 - ευκαιρίες για προφορική έκφραση των παιδιών και υψηλή συχνότητα χρηστικών επαναλήψεων για το νέο λεξιλόγιο
 - διδασκαλία λεξιλογίου που συνδέεται λειτουργικά με κύριες έννοιες και ιδέες του κειμένου ή της ιστορίας αντί για λεξιλόγιο που είναι ενδιαφέρον αλλά όχι σημαντικό στην ανάπτυξη των ιδεών της ιστορίας
 - επεξήγηση και ορισμό νέων λέξεων που συναντούν οι μαθητές μέσω ορισμών αλλά και χρήσης του περιεχόμενου

Υπόθεση Λεξικής Ποιότητας (Perfetti & Hart, 2002)

- # Υψηλότερη ποιότητα αναπαραστάσεων για λέξεις που απαρτίζουν το νοητικό λεξικό του αναγνώστη, σημαίνει περισσότερο ακριβείς και εξειδικευμένες γνώσεις σημασιολογικού, μορφολογικού, και ορθογραφικού περιεχομένου
- # Υψηλή ποιότητα ως αποτέλεσμα των πολλαπλών επαφών του αναγνώστη με τις συγκεκριμένες λέξεις
- # Η ανάκληση λέξεων για τις οποίες ο αναγνώστης διαθέτει υψηλής ποιότητας αναπαραστάσεις είναι περισσότερο αξιόπιστη και έχει σαν αποτέλεσμα ευχερή και απρόσκοπτη ανάγνωση

Διδασκαλία Λέξεων

- Μικρά και κατά το δυνατό οργανωμένα σύνολα λέξεων
- # Συνεχείς επαναλήψεις
- # Τακτική επανεξέταση με μνημοτεχνικές στρατηγικές (εικόνες, τραγούδια, παιχνίδια ομοιοκαταληξίας) αλλά και τις ιδέες των μαθητών για το ποια στρατηγική έχει μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα σ' αυτούς
- # Η ανάκληση από την μακροπρόθεσμη μνήμη στην εργαζόμενη μνήμη
 - με χρήση των ιδίων εικόνων, των ιδίων τραγουδιών με ρυθμό αλλά και τα ιδίων παιχνιδιών ομοιοκαταληξίας, που χρησιμοποιήθηκαν στη φάση εμπέδωσης, ώστε να αποτελέσουν το ερέθισμα για την ανάκληση.

Επισκόπηση λεξιλογίου

1. Διαλέγουμε και διαβάζουμε δυνατά ένα κείμενο με τουλάχιστον 2 άγνωστες λέξεις για τις οποίες παρέχονται νύξεις στο κείμενο
2. Παρουσιάζουμε τρόπους (πχ. υπογράμμιση) που να αποτελούν ενδείξεις ότι κάποια σημεία του κειμένου αποτελούν νύξεις για την εύρεση της άγνωστης λέξης
3. Μόλις οι μαθητές κατανοήσουν τον τρόπο να βρίσκουν νύξεις στο κείμενο για τη σημασία της λέξης εφαρμόζουμε με καθοδηγούμενη διαβαθμισμένη διδασκαλία τις ασκήσεις

Τρόποι διδασκαλίας του λεξιλογίου

Κάρτες λέξεων: δημιουργείτε με τους μαθητές κάρτες λέξεων με τη σημασία τους και ομαδοποιείτε τις

Νοηματικοί χάρτες: Όταν οι μαθητές δεν καταλαβαίνουν τη λέξη με τη βοήθεια του λεξικού μπορούν να συμπληρώσουν νοηματικούς χάρτες με πεδία όπως:

- Σε ποια κατηγορία ανήκει η λέξη;
- Τι είναι;
- Τι δεν είναι;
- Παραδείγματα
- Γραφικοί οργανωτές λεξιλογίου:

Διδασκαλία Αναγνωστικής Κατανόησης

Εργασίες διδασκαλίας αλυσίδας και μαθητικές δουλειές

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

Διακρίνεται η εκπαιδευτική σημασία τα λόγια του μαθητή στον πίνακα με βάση την καταγραφομένη και ένταση. Ο μαθητής μπορεί να αναπλάσει σε κριτικές, στα κριτικά και σημασιολογικά, τον αντίκτυπο σε πολλές άλλες, που του δίνονται γραπτά.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ	Κείμενο Α	Κείμενο Β
1. Έκταση κειμένου: ποιο είναι το θέμα του κειμένου (κατανοητική κατανόηση) Παράδειγμα: «Πώς...», «...», «Πώς...», «...»		
2. Λεξιλόγιο (έκταση της σημασίας, μια ένταση; ή μη ένταση; λέξη) Παράδειγμα: «Ποιες...», «...»		
3. Παράθεση ορισμών: ποια είναι η σημασία του κειμένου (κατανοητική κατανόηση) (παράθεση του κειμένου για στήλη συμπεράσματα, που δίνει από την εκπαιδευτική) Παράδειγμα: «Από τον...», «...»		
4. Επίλυση τίτλου (έκταση κειμένου, λέξη) Παράδειγμα: «Από...», «...»		
5. Εξήγηση συμπεράσματος/ έκτασης από τον αποσπασμένο και βασίζεται σε αναγνώριση συμπεράσματος (κατανοητική κατανόηση) Παράδειγμα: «Γιατί...», «...», «Πώς...», «...»		
6. Έκταση κειμένου: με το κείμενο (η κριτική δεν είναι μόνο στο κείμενο, αλλά σε κριτικές, που δίνει η εκπαιδευτική, σε σχέση με το κείμενο) Παράδειγμα: «Ποιες...», «...»		

Εργασίες διδασκαλίας αλυσίδας και μαθητικές δουλειές

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ	Κείμενο Α	Κείμενο Β
1. Έκταση κειμένου: ποιο είναι το θέμα του κειμένου (κατανοητική κατανόηση)	✓	✓
2. Λεξιλόγιο (έκταση της σημασίας, μια ένταση; ή μη ένταση; λέξη)	✓	✗
3. Παράθεση ορισμών: ποια είναι η σημασία του κειμένου (κατανοητική κατανόηση) (παράθεση του κειμένου για στήλη συμπεράσματα, που δίνει από την εκπαιδευτική)	✓	✗
4. Επίλυση τίτλου (έκταση κειμένου, λέξη)	✓	✓
5. Εξήγηση συμπεράσματος/ έκτασης από τον αποσπασμένο και βασίζεται σε αναγνώριση συμπεράσματος (κατανοητική κατανόηση)	✗	✗
6. Έκταση κειμένου: με το κείμενο (η κριτική δεν είναι μόνο στο κείμενο, αλλά σε κριτικές, που δίνει η εκπαιδευτική, σε σχέση με το κείμενο)	✓	✗

1. Ενεργοποίηση της προηγούμενης γνώσης

- # Διαβάζουμε δυνατά τον τίτλο
- # Κάνουμε σύνδεση μεταξύ του τίτλου και άμεσων εμπειριών
 - Ενισχύουμε τους μαθητές στην αναζήτηση προσωπικών τους εμπειριών που σχετίζονται με τον τίτλο
- # Μόλις ενεργοποιηθεί η προηγούμενη γνώση εισάγουμε τις δραστηριότητες ανάλογα με το επίπεδο του κάθε μαθητή

Τί ξέρω - Τί θέλω να μάθω - Τί έμαθα

Ο Φάρος		
Τί ξέρω	Τί θέλω να μάθω	Τί έμαθα
<ul style="list-style-type: none"> Είναι σαν πύργος κοντά στη θάλασσα Βγάζουν φως για τα καράβια Μένουν εκεί <p>Κάποιοι άνθρωποι για να ανάβουν το φως που τους λένε φαροφύλακες</p>	<ul style="list-style-type: none"> Πώς είναι μέσα Πώς λειτουργεί 	<ul style="list-style-type: none"> Οι φάροι ακτινοβολούν τώρα με διαφορετικούς τρόπους και χρώματα Μεταφέρουν διαφορετικά σήματα στους ναυτικούς

Ο φάρος είναι ένας πύργος ο οποίος φωτίζει, ιδιαίτερα τη νύχτα. Η βάση του είναι από πέτρα και στην κορυφή έχει έναν λαμπτήρα, ο οποίος καλύπτεται από γυάλινο παράθυρο. Οι φάροι εξυπηρετούν τη ναυσιπλοΐα, καθώς βοηθούν στον προσανατολισμό. Μέσα από το παράθυρο ακτινοβολεί το αναγνωριστικό σήμα, δηλαδή το φως του φάρου. Το φως τους είναι δυνατό, ώστε να δείχνουν στους ναυτικούς την ασφαλή πορεία. Με την πρόοδο που σημειώθηκε στην κατασκευή των πηγών του φωτός, οι φάροι ακτινοβολούν πλέον με διαφορετικούς τρόπους και χρώματα. Με τον τρόπο αυτό μεταφέρουν διαφορετικά σήματα στους ναυτικούς.

Αυτά που γνωρίζω - Αυτά που διάβασα

Αυτά που γνωρίζω	Αυτά που διάβασα

2. Πρόβλεψη

Η ικανότητα πρόβλεψης επηρεάζεται από

- # τον αριθμό των πληροφοριών που δίνεται μέσω του κειμένου
- # την προηγούμενη γνώση των μαθητών
- # τις προσωπικές εμπειρίες
- # την συνδυαστική ικανότητα των μαθητών ώστε να συνδεθεί η νέα γνώση με την παλιά.

Μέθοδος

- # Επιλέγουμε με την τάξη ένα κείμενο και αποφασίζουμε όλοι μαζί το σημείο που θα σταματήσει η ανάγνωση
- # Θέτουμε μια ερώτηση που θα παρακινήσει τους μαθητές να κάνουν μια πρόβλεψη για την εξέλιξη της ιστορίας
- # Βοηθούμε τους μαθητές να κάνουν αναφορές στο κείμενο ώστε να επιβεβαιώσουν τις προβλέψεις τους
- # Ενθαρρύνουμε τους μαθητές να γράψουν τις προβλέψεις τους και να τις κολλήσουν στα σημεία της αναφοράς
- # Κάνουμε σαφές ότι όσες περισσότερες αναφορές παρατεθούν τόσο πιο ακριβείς θα είναι και οι προβλέψεις

3. Προκαταρκτική επισκόπηση και κεντρική ιδέα

1. Χρησιμοποιούμε «**Φωναχτή σκέψη**» για να δείξουμε τον τρόπο που κάνει κάποιος υποθέσεις για το περιεχόμενο του κειμένου κοιτώντας τον τίτλο και τα βασικά σημεία
2. Διαβάζουμε το κείμενο.
3. Με τη «**φωναχτή σκέψη**» κάνουμε γενίκευση των ιδεών σε νέα θέματα
4. Χρησιμοποιώντας τις βασικές ιδέες βρίσκουμε μαζί με τους μαθητές άλλους τίτλους που να σχετίζονται με το θέμα

Στρατηγικές κατανόησης κειμένου: Κατά την ανάγνωση

Κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης οι μαθητές μαθαίνουν να αυτορυθμίζουν την αναγνωστική συμπεριφορά τους ανάλογα με το επίπεδο της κατανόησής τους

1. Σημειώσεις στο περιθώριο της σελίδας και σχεδιασμός ερωτήσεων
2. Αντίστροφη πορεία
3. Διαγράμματα οργάνωσης
4. Επισήμανση των βασικών σημείων
5. Δημιουργία εικόνων
6. Λεξιλόγιο

Στρατηγικές για την προσεκτική εξέταση μαθήματος

- # Επικεφαλίδες, πρόλογος, υπογραμμισμένες ή έντονα γραμμένες λέξεις κλπ.
- # Υποβάλλουν ερωτήσεις στον εαυτό τους για να βρουν το λόγο για τον οποίο πρέπει να αναλύσουν το οπτικό βοήθημα.
- # Βρίσκουν τι είναι σημαντικό σε σχέση με το συγκεκριμένο βοήθημα.
- # Το συνδέουν με το μέρος του κειμένου που αναφέρεται σε αυτό.
- # Προσπαθούν να εξηγήσουν το οπτικό βοήθημα με δικά τους λόγια.

Ενθάρρυνση στρατηγικών αυτοελέγχου

Πριν αρχίσω να διαβάζω κάτι....

Όταν διαβάσω μια λέξη που δεν ξέρω...

Όταν δεν καταλαβαίνω τι συμβαίνει σ' αυτό που διαβάζω...

Όταν τελειώσω το διάβασμα...

Όταν δεν καταλαβαίνω αυτό που διαβάζω σταματώ το διάβασμα και...

ΜΕ ΤΟ ΜΥΑΛΟ ΜΟΥ

- ___ Βρίσκω τις λέξεις που δεν καταλαβαίνω και ρωτώ τι σημαίνουν
- ___ Αναδιαβάζω το τελευταίο κομμάτι που διάβασα
- ___ Κοιτώ τις εικόνες (εάν υπάρχουν) μήπως και με βοηθήσουν να καταλάβω
- ___ Σκέπτομαι εάν ξέρω τίποτε άλλο γι' αυτό που διαβάζω
- ___ Δημιουργώ στο μυαλό μου μια εικόνα για αυτό που διαβάζω και φωνάζω με κάθε σκέψη
- ___ Ρωτώ τον εαυτό μου ερωτήσεις γι' αυτό που διαβάζω και τις απαντώ
- ___ Κοιτώ τα προηγούμενα και τα επόμενα
- ___ Σκέπτομαι τι είναι αυτό που διαβάζω (γιατί το διαβάζω, τι θέλω να μάθω από αυτό)

ΜΕ ΜΟΛΥΒΙ ΚΑΙ ΧΑΡΤΙ

- ___ Χωρίζω το κείμενο σε κομμάτια και τα διαβάζω ένα ένα
- ___ Χωρίζω τις προτάσεις σε μικρότερες και τις αναδιαβάζω
- ___ Υπογραμμίζω τα κύρια σημεία ή τις λέξεις-κλειδιά
- ___ Κρατώ σημειώσεις ή κάνω ένα σχεδιάγραμμα
- ___ Υπογραμμίζω τα δύσκολα σημεία και ζητώ βοήθεια γι' αυτά
- ___ Γράφω μια περίληψη των προπονήσεων

Στρατηγικές «επιδιόρθωσης»

Ξαναδιάβασε την πρόταση που περιέχει το ΔΚΤΛΒ και προσπάθησε να βρεις καμία ιδέα
1

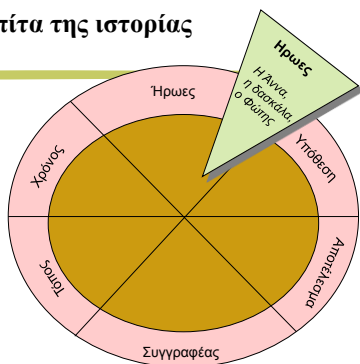
Διάβασε τις προτάσεις πριν και μετά το ΔΚΤΛΒ, ψάχνοντας για στοιχεία
3

Σκέψου τι καταλαβαίνεις και τι είναι λογικό
2

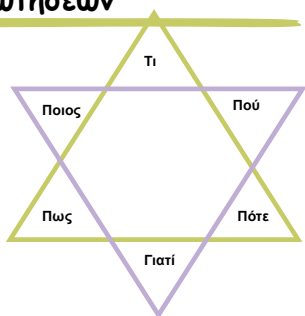
Δες εάν η λέξη χωρίζεται σε μικρότερες λέξεις και σκέψου μήπως ξέρεις κάποιο μέρος
4

Κοίτα για κάποια αρχή ή κατάληξη στη λέξη που μπορεί να σε βοηθήσει
5

Η πίτα της ιστορίας

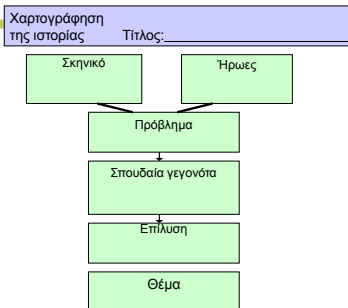
Το αστεράκι των ερωτήσεων

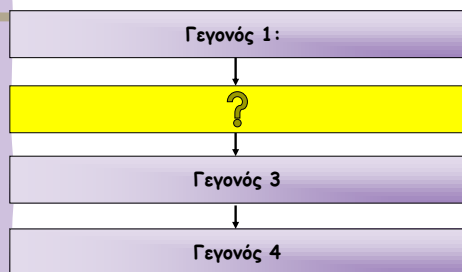
Χάρτης της Ιστορίας

Χαρτογράφηση της ιστορίας		
Τίτλος: _____		
Αρχή Στην αρχή.....	Μέση Μετά.....	Τέλος Στο τέλος.....
	→	→

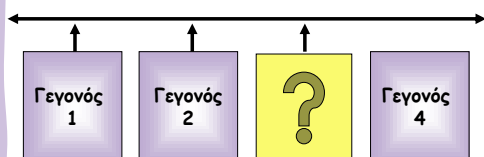
Χάρτης της Ιστορίας

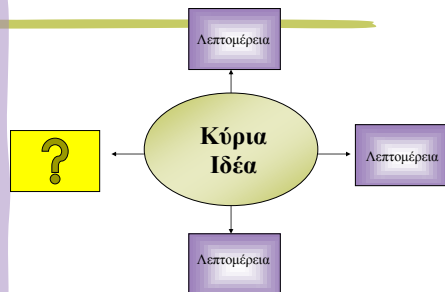
Νοηματική ακολουθία

Ιστορική ακολουθία

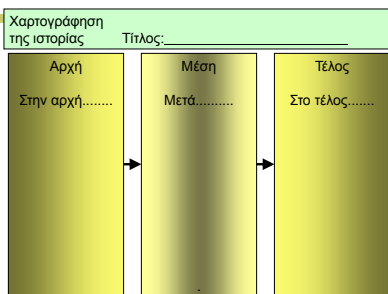
Εύρεση Κύριας Ιδέας

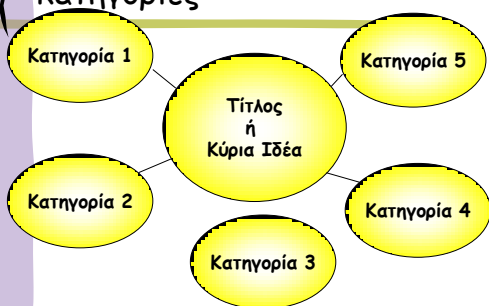
Κύρια ιδέα και γεγονότα

Χάρτης της Ιστορίας

Κύρια ιδέα και εννοιολογικές κατηγορίες

Εύρεση διαφορών και ομοιοτήτων

